
Zásady bezpečné práce ve výškách

Obsah

Účel dokumentu	1
A. VE VÝŠKÁCH - OBECNĚ	1
1. Ochrana proti pádu při práci ve výškách	2
2. Zajištění proti pádu předmětů a materiálu	2
3. Zajištění pod místem práce ve výšce a v jeho okolí	2
4. Shazování předmětů a materiálu	3
5. Přerušování práce ve výškách	3
B. PŘI POUŽÍVÁNÍ ŽEBŘÍKŮ	3
C. NA LEŠENÍ	4
D. NA ŽELEZNIČNÍCH CISTERNÁCH (ŽC)	4
E. NA PLOŠINÁCH, SCHODECH, POROROŠTECH A OCELOVÝCH KONSTRUKCÍCH	5

Účel dokumentu

Dokument popisuje zásady bezpečné práce ve výškách:

- A. Ve výškách obecně
- B. Při používání žebříků
- C. Na lešení
- D. Na železničních cisternách
- E. Na plošinách, schodech, pororoštech a ocelových konstrukcích

A. VE VÝŠKÁCH - OBECNĚ

V souladu s nařízením vlády č. 362/2005 Sb. byla stanovena technická a organizační opatření k zabránění pádu zaměstnanců z výšky nebo do hloubky, propadnutí, sklouznutí nebo jejich bezpečné zachycení (dále jen „ochrana proti pádu“) a zajištění jejich dodržování na:

- a) pracovištích a přístupových komunikacích, nacházejících se v libovolné výšce nad látkami ohrožujícími v případě pádu život nebo zdraví osob například popálením, poleptáním, akutní otravou, zadušením, apod.
- b) všech ostatních pracovištích a přístupových komunikacích, pokud leží ve výšce nad 1,5 m nad okolní úrovní, případně pokud pod nimi volná hloubka přesahuje 1,5 m.

Ochranu proti pádu není nutné zajišťovat:

- a) na souvislé ploše, jejíž sklon od vodorovné roviny nepřesahuje 10 stupňů, pokud je pracoviště omezeno vhodnou ochranou proti pádu, např. zábranou umístěnou ve vzdálenosti nejméně 1,5 m od volného okraje,
- b) podél volných okrajů otvorů, jejichž půdorysné rozměry alespoň v jednom směru nepřesahují 0,25 m,
- c) pokud úroveň terénu nebo podlahy pracoviště uvnitř objektu leží nejméně 0,6 m pod korunou vyzdíváné zdi.

1. Ochrana proti pádu při práci ve výškách

Při práci ve výškách musí být zaměstnanec zajištěn proti pádu:

a) Kolektivní ochranou

Ochrana zaměstnanců proti pádu je zajištěna přednostně pomocí prostředků kolektivní ochrany, kterými jsou:

- ochranné a záchytné konstrukce (ochranná zábradlí, ohrazení, záchytná lešení, záchytné sítě, poklopy), které musí být dostatečně pevné a odolné vůči vnějším silám a nepříznivým vlivům a upevněny tak, aby bezpečně unesly předpokládané namáhání. Jejich únosnost musí být prokázána statickým výpočtem nebo jiným závazným podkladem,
- dočasné stavební konstrukce (např. lešení nebo pracovní plošiny).

b) Prostředky osobní ochrany

Osobní ochranné pracovní prostředky proti pádu se použijí v případě, kdy povaha práce vylučuje použití prostředků kolektivní ochrany.

OOPP proti pádu v PREOL jsou:

- přidavné lano včetně příslušenství
- polohovací pás včetně příslušenství
- zachycovací postroj
- úchytné lano se zkracovačem
- tlumič pádu.

OOPP proti pádu:

- musí obsahovat nosný postroj a upevňovací systém, který je možno připojit ke spolehlivému kotvicímu bodu,
- pokyny výrobce musí blíže určovat zejména informace týkající se charakteristik spolehlivého kotvicího bodu a nezbytné minimální světlé výšky pod uživatelem, řádného způsobu navlečení nosného postroje na tělo a připojení upevňovacího systému ke spolehlivému kotvicímu bodu,
- musí splňovat požadavky platné legislativy a musí k nim být přiložen návod obsahující veškeré požadavky na používání, seřizování, prohlídky, údržbu a skladování.

Zásady používání OOPP proti pádu:

- při použití OOPP proti pádu musí být místa upevnění (ukotvení) stanovena tak, aby umožňovala jejich bezpečné zajištění a upevnění po celou dobu činnosti v místě ohrožení,
- délka pádu při použití polohovacího pásu může být nejvíce 0,6 m. Při použití zachycovacího postroje bez tlumiče pádové energie může být délka pádu nejvíce 1,5 m, s použitím tlumiče pádové energie nejvíce 4,0 m,
- vhodný OOPP proti pádu a místo jeho upevnění (ukotvení) je povinen určit zpracovatel technologického nebo pracovního postupu. Pokud se jedná o jednoduché práce, pro které není třeba vypracovat technologický postup nebo o situace, které nemohly být v technologickém nebo pracovním postupu zohledněny, určí místo upevnění případně vhodný prostředek osobního zajištění zaměstnanec, který práce ve výškách řídí. Místo upevnění (ukotvení) musí odolat ve směru pádu minimálně statické síle 15 kN,
- k osobnímu zajištění zaměstnanců při pracích ve výškách, při výstupu nebo sestupu je zakázáno používat lanových smyček, uzlů nebo úvazů na lanech.

2. Zajištění proti pádu předmětů a materiálů

Před pádem je nutné chránit nejen zaměstnance, ale i veškerý materiál, nářadí a pomůcky.

- Materiál, nářadí a pracovní pomůcky musí být uloženy, popřípadě skladovány ve výškách tak, že jsou po celou dobu uložení zajištěny proti pádu, sklouznutí nebo shoení jak během práce, tak po jejím skončení.
- Pro upevnění nářadí, uložení drobného materiálu (hřebíky, šrouby apod.) musí být použita vhodná výstroj nebo k tomu účelu upravený oděv.
- Konstrukce pro práce ve výškách nelze přetěžovat. Hmotnost materiálu, pomůcek, nářadí, včetně osob, nesmí překročit nosnost konstrukce stanovenou v průvodní dokumentaci.

3. Zajištění pod místem práce ve výšce a v jeho okolí

Prostory, nad kterými se pracuje a v nichž vzhledem k povaze práce hrozí riziko pádu osob nebo předmětů (dále jen „ohrožený prostor“), je nutné vždy bezpečně zajistit.

Bezpečné zajištění ohrožených prostorů se zajišťuje:

- vyloučením provozu,
- konstrukcí ochrany proti pádu osob a předmětů v úrovni místa práce ve výšce nebo pod místem práce ve výšce,
- ohrazením ohrožených prostorů dvoutyčovým zábradlím o výšce nejméně 1,1 m s dostatečnou stabilitou,
- dozorem ohrožených prostorů k tomu určeným zaměstnancem po celou dobu ohrožení.

Ohrožený prostor musí mít šířku od volného okraje pracoviště nejméně:

- 1,5 m při práci ve výšce od 3 m do 10 m,
- 2 m při práci ve výšce nad 10 m do 20 m,
- 2,5 m při práci ve výšce nad 20 m do 30 m,
- 1/10 výšky objektu při práci ve výšce nad 30 m.

Šířka ohroženého prostoru je vytyčena od paty svislice, která prochází vnější hranou volného okraje pracoviště ve výšce.

Práce nad sebou lze provádět pouze výjimečně, nelze-li zajistit provedení prací jinak. V těchto případech musí být vypracován technologický postup, který musí obsahovat způsob zajištění bezpečnosti zaměstnanců na níže položeném pracovišti.

4. Shazování předmětů a materiálu

Shazovat předměty a materiál na níže položená místa nebo plochy lze jen za předpokladu, že:

- místo dopadu je zabezpečeno proti vstupu osob (ohrazením, střežením apod.) a jeho okolí je chráněno proti případnému odrazu nebo rozstříku shozeného materiálu nebo předmětu,
- materiál je shazován uzavřeným shozem až do místa uložení,
- je provedeno opatření, zamezující nadměrné prašnosti a hlučnosti.

Nelze shazovat předměty a materiál v případě, kdy není možné bezpečně předpokládat místo dopadu, jakož ani předměty a materiál, které by mohly zaměstnance strhnout z výšky.

5. Přerušování práce ve výškách

Při nepříznivé povětrnostní situaci (bouře, déšť, sněžení, tvorba námrazy, vítr o rychlosti nad $8 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$ a teplota pod -10°C) musí být práce přerušeny.

B. PŘI POUŽÍVÁNÍ ŽEBŘÍKŮ

Žebřík může být použit pro práci ve výškách pouze v případech, kdy použití jiných bezpečnějších prostředků není s ohledem na vyhodnocení rizika opodstatněné a účelné nebo místní podmínky, týkající se práce ve výškách, použití takových prostředků neumožňují. Na žebříku mohou být prováděny jen krátkodobé, fyzicky nenáročné práce při použití ručního nářadí. Práce, při nichž se používá nebezpečných nástrojů a nářadí (např. přenosné řetězové pily, ruční pneumatické nářadí) se na žebříku **nesmí vykonávat**.

1. Základní pravidla pro používání žebříků

- Žebřík je možné používat pouze v sestavě určené výrobcem.
- U výsuvných žebříků musí být zajištěn dostatečný přesah jednotlivých dílů podle návodu výrobce.
- Nesmí být překročeno maximální zatížení žebříků uvedené výrobcem.
- Použití žebříků jako přechodových můstků je zakázáno, **pokud k tomu není určen výrobcem**.
- Před každým použitím žebříku je zaměstnanec povinen přezkontrolovat pohledem jeho úplnost, není-li žebřík deformován nebo jinak poškozen, není-li uvolněn stabilizátor a ostatní kování, upevnění spodních plastových patek, neporušenost popruhů a zavětrovacích tyčí, pokud jsou u žebříku použity. Při pochybnostech ohlásí závadu svému nadřízenému a žebřík nesmí používat.
- Před každým použitím je zaměstnanec povinen zkontrolovat, že háky, pojistky a další pojišťovací zařízení jsou funkční a ve správné poloze.

- Žebřík musí být umístěn tak, aby byla zajištěna jeho stabilita po celou dobu použití. Přenosný žebřík musí být postaven na stabilním, pevném, dostatečně velkém, nepohyblivém podkladu tak, aby příčle byly vodorovné. Závěsný žebřík musí být upevněn bezpečným způsobem a zajištěn proti posunutí a rozkývání.
- Žebříky používané pro výstup (sestup) musí svým horním koncem přesahovat výstupní (nástupní) plošinu nejméně o 1,1 m, přičemž tento přesah lze nahradit pevnými madly nebo jinou pevnou částí konstrukce, za kterou se vystupující (sestupující) zaměstnanec může spolehlivě přidržet. Na přečínající část žebříku se vystupovat nesmí.
- U přenosných žebříků musí být zabráněno jejich podklouznutí zajištěním bočnic na horním a dolním konci použitím protiskluzových přípravků. Skládací a výsuvné žebříky musí být používány tak, aby jednotlivé díly byly zajištěny proti vzájemnému pohybu.
- Volný prostor za příčlemi musí být alespoň 18 cm a u paty žebříku se strany přístupu musí být zachován volný prostor alespoň 60 cm.

2. Výstupy, sestupy a práce na žebříku

- Při výstupu, sestupu a práci na žebříku musí být zaměstnanec obrácen obličejem k žebříku a v každém okamžiku musí mít možnost bezpečného uchopení a spolehlivou oporu.
- Po žebříku smí vystupovat (sestupovat) a pracovat pouze jedna osoba. Současná práce více osob nad sebou je zakázána, pokud není v návodu na používání uvedeno jinak.
- Zaměstnanec se nesmí při práci na žebříku vyklánět stranou nebo vzad. Vzhledem ke změně těžiště zaměstnanec může dojít ke ztrátě jeho stability a pádu.
- Po žebříku mohou být vynášena (snášena) pouze břemena o hmotnosti do 15 kg.
- Na žebříku smí zaměstnanec pracovat jen v bezpečné vzdálenosti od jeho horního konce, za kterou se u žebříku opěrného považuje vzdálenost chodidel nejméně 80 cm, u žebříku dvojitého nejméně 50 cm od horního konce.
- Při práci na žebříku musí být zaměstnanec v případech, kdy stojí chodidly ve výšce větší než 5 m zajištěn prostředky OOPP proti pádu.
- Prostor pod žebříkem, na kterém se provádí práce, musí být zajištěn. Pro krátkodobé práce obvykle postačí střežení ohroženého prostoru odpovědným zaměstnancem.

C. NA LEŠENÍ

- Montáž, demontáž a přemísťování lešení mohou vykonávat pouze zaměstnanci s platným lešenářským průkazem a s odpovídající zdravotní způsobilostí. Od výšky 1,5 m provádí práci ve výškách, od této výšky musí být provedena ochrana zaměstnanců proti pádu osobním zajištěním dle bodu.
- Lešení lze používat až po jeho předání do užívání a označení tabulkou.
- Lešení se smí používat pouze k účelům, pro které bylo projektováno, provedeno, předáno a převzato do provozu.
- Před zahájením práce na lešení provede zaměstnanec denně běžnou pohledovou prohlídku konstrukce lešení jako celku za účelem kontroly kompletnosti jeho konstrukce (zábradlí, podlahy, výstupy apod.). Eventuálně zjištěné závady nahlásí přímému nadřízenému, který zajistí jejich odstranění před dalším použitím lešení.

D. NA ŽELEZNIČNÍCH CISTERNÁCH (ŽC)

- Na ŽC smí vstupovat jen zaměstnanci, kteří zde mají vykonávat práce související s jejich pracovním zařazením. Ostatním zaměstnancům je vstup na ŽC zakázán.
- Při práci na horních místech ŽC je nutno používat OOPP proti pádu (zachycovací postroj, úchytné lano se zkracovačem) a dbát zvýšené opatrnosti, zvláště pak při nepříznivém počasí.

V případě bouřky a silného větru je práce na ŽC zakázána.

E. NA PLOŠINÁCH, SCHODECH, POROROŠTECH A OCELOVÝCH KONSTRUKCÍCH

- Pochůzná plocha je každá přístupná přibližně vodorovná plocha nebo šikmá rampa o půdorysných rozměrech 30x30 cm nebo větších a každý schodišťový stupeň.
- Veškeré pochůzné plochy – (plošiny, schůdky, pororošty, ocelové konstrukce) pro práci ve výšce nad 50 cm musí být opatřeny pevným zábradlím. Nejmenší dovolená výška zábradlí se volí v rozmezí 90 -120 cm dle hloubky volného prostoru.
- Při pohybu zaměstnance mimo pochůzné plochy je nutné zabezpečit zaměstnance dle bodu.
- Jestliže pracovní operace vyžaduje dočasné odstranění konstrukce ochrany proti pádu, musí být po dobu provádění této operace přijata účinná náhradní bezpečnostní opatření. Práce mohou být zahájeny až po provedení bezpečnostních opatření.